

εἰς αὐτόν, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ κακὴ σύζευξις, ἣτις κατ' ἀρχὰς ἐφάνη τοσοῦτον δυσμενῆς, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου — ἀκολουθοῦντες τὰς διδασκαλίας τοῦ λόγου αὐτοῦ — θὰ ἀποβῇ εἰς τὸ νὰ προσαγάγῃ ἡμᾶς ἀμφοτέρους πλησιέστερον πρὸς τὸν Θεῖον γνῶμονα, τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου προβαλλόμενον.

Ὅπως διάφορος περίπτωσις τῆς ἀνωτέρω δύναται νὰ ὑπανιχθῇ ὡς δυνατὴ, δηλαδὴ ὅτι δύο νέα κτίσματα, καλῶς συζευχθέντα κατὰ σάρκα, πιθανὸν μετὰ τινα ἔτη ἐπικοινωνίας καὶ εὐτυχίας, νὰ μὴ συμφωνῶσι κατόπιν. Τὸ τοιοῦτον τέλος μᾶς τοιαύτης εὐνοϊκῆς ἀρχῆς θὰ συνεπάγεται ὅτι ὁ εἰς ἡ ὁ ἕτερος ἀπώλεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τῆς ἀγάπης — ἐὰν οὐχὶ ὀλοκλήρως, τοῦλάχιστον ὁμοῦς εἰς μέγαν βαθμόν· ὅτι ὁ εἰς ἡ ὁ ἄλλος παρημέλησαν τὴν ἀποστολικὴν ἐντολήν, καὶ ὀλόκληρον τὴν Θεῖαν διάταξιν περὶ καθηκόντων τῶν συζύγων πρὸς τὰς συζύγους, καὶ τῶν συζύγων πρὸς τοὺς συζύγους. Ἐὰν τὸ σφάλμα ἐπιβαρύνῃ τὸν σύζυγον, καὶ παύσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ προμηθεύῃ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν σύζυγον αὐτοῦ, παύσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ περιθάλπῃ αὐτήν, τοῦναντίον δὲ ἐγκαταλείψῃ αὐτήν εἴτε κατὰ τὴν ἐγκάρδιον ἀγάπην, εἴτε ὡς πρὸς τὰ αἰσθήματα, ἢ πραγματικῶς, τὸ τοιοῦτον θὰ συνεπάγεται ὅτι σοβαρῶς ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τοῦ Κυρίου, καὶ ἀπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ «τὴν ἀνωθεν κατερχομένην σοφίαν, ἣτις εἶναι πρῶτον καθαρὰ, ἔπειτα εἰρηνικὴ, εὐγενής, ἐπεικὴς, εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους, καὶ καρπῶν ἀγαθῶν». Ὑπὸ τοιαύτας δὲ συνθήκας, δὲν πρέπει νὰ θεωρῶμεν τὸν τοιοῦτον, ὡς παρὰ τοῦ Κυρίου θεωρούμενον «ὑπερνικητήν», εἰμὴ μόνον ἀφ' οὗ ἐπιληφθῇ τῶν ἀναγκαίων μεταρρυθμίσεων.

Ἡ πιθανὸν ἡ δοκιμασία αὕτη νὰ προέρχεται ἐκ μέρους τῆς συζύγου. Πιθανὸν αὕτη νὰ ἀποβῇ πείσμων, ὑπερήφανος, ἰσχυρογνώμων, καὶ βαθμιαίως νὰ ἀπολέσῃ τὸν πρὸς τὸν σύζυγον αὐτῆς σεβασμόν της, — πιθανὸν ἀκόμη νὰ παρεξηγήσῃ αὐτόν, καὶ τὸν ἐγκαταλείψῃ καὶ εἴπῃ πᾶν πονηρὸν ῥῆμα κατ' αὐτοῦ. Ἡ τοιαύτη κατάστασις τῶν πραγμάτων θὰ ἀπεδείκνυεν κακίστην κατάστασιν τῆς καρδίας, λίαν ἀπομακρυνθεῖσαν ἀπὸ τὸν Λόγον, καὶ ἀποδεικνύουσιν ἐπομένως καὶ βεβαίως πνευματικὸν ἐκφυλισμόν, ἀδιάφορον εἰς ποῖον βαθμόν ἡ ἐξωτερικὴ μορφή τῆς εὐσεβείας πιθανὸν νὰ διακρατῇται. Αὕτη βεβαίως θὰ εὐρίσκηται εἰς αἰσχρὰν κατάστασιν, ὅπως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ οὐρανίου Νυμφίου, μέ τὴν ἐλπίδα ὅπως ἐπιδοκιμασθῇ ὑπ' αὐτοῦ. Διότι τοιαύτη τις διαγωγὴ πρὸς τὸν ἐπίγειον νυμφίον, θὰ ἐσήμαινε βεβαίως μικρὰν τινα ἐκτίμησιν τῶν καθηκόντων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Κύριον. Ἐὰν ἐδείχθῃ ἄπιστος εἰς τὸν ἐπίγειον σύζυγον, τὸν ὁποῖον ἔβλεπε, τὸ τοιοῦτον βεβαίως ἀποδεικνύει καὶ συνεπάγεται ἀπιστίαν πρὸς τὸν ἀόρατον οὐράνιον νυμφίον.

Ἡ ἐπίγειος σχέσις ὡς συζύγου, ἢ συζύγου, μεταξὺ ἐνὸς νέ-
G.F.—31

ου κτίσματος, καὶ τοῦ ἑτέρου μὴ ὄντος νέου κτίσματος, ἀποβαίνει εἰς τινὰς ζήτημα μεγάλης δυσχερείας, πολλοὶ δὲ εὗρισκονται εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν. Ἐκεῖ ἔνθα οἱ δύο συμφωνοῦσι καλῶς κατὰ σάρκα, τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι ἀρκετὰ δύσκολον· ἀλλ' ἐκεῖ ἔνθα δὲν συμφωνοῦσι φυσικῶς τε καὶ πνευματικῶς, αἱ δυσκολίαι πολλαπλασιάζονται. Ἐὰν ὁ σύζυγος εἶναι ἐκ τῆς νέας κτίσεως, ἡ δὲ σύζυγος ἔχει τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου, ἡ ἀληθῆς αὐτοῦ θρησκεία, καὶ «τὸ πνεῦμα τοῦ ὑγιαίνοντος νοός» τὸ ὁποῖον βοθημαίως ἐξαπλοῦται ἐπὶ πάντων τῶν ζητημάτων, καὶ ἡ μετριοφροσύνη, τὴν ὁποίαν τοῦτο ἐναποτυπώνει ἐπὶ πασῶν τῶν ὑποθέσεων, βαθμιαίως θέλει ἀνυψοῖ αὐτὸν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς κοσμικῆς αὐτοῦ συζύγου, ἀρκεῖ μόνον νὰ κατέχη αὕτη φυσικῶς εὐγενῇ χαρακτῆρα, καὶ φιλόφρονα διάθεσιν. Ἡ λεπτή αὐτοῦ περιποίησις, ἡ πλήρης ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, τὴν ὁποίαν οὗτος ἐκουσίως πρέπει νὰ παραχωρήσῃ εἰς αὐτήν, ἡ ἰδία αὐτοῦ ἀφοσίωσις εἰς τὰς ἀρχάς του, πάντα ταῦτα θὰ τείνωσιν ὥστε νὰ καταστήσωσι τὴν τοιαύτην ἔνωσιν εὐτυχῇ, ἐκτὸς ἐὰν ὁ σύζυγος ἤθελε στερῇσιν τὴν σύζυγόν του τὴν πνευματικὴν ἐκείνην ἐπικοινωνίαν, τὴν ὁποίαν ὡς νέον κτίσμα, οὗτος πρέπει νὰ ἐκτιμᾷ περισσότερον, ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἐπικοινωνίαν. Αἱ δὲ προσευχαὶ αὐτοῦ ὑπὲρ μιᾶς τοιαύτης εὐγενοῦς γυναικός, τὸ παράδειγμα του, καὶ ἡ ἐκ μέρους αὐτοῦ ἀβρόφρων ἐκθεσις τῆς ἀληθείας, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ κερδίσωσι μίαν τοιαύτην σύζυγον πρὸς τὸ μέρος τοῦ Κυρίου καὶ θὰ καταστήσωσιν αὐτὴν τόσον πνευματικὴν, ὅσον καὶ φυσικὴν σύντροφον. Τοιουτοτρόπως ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πιστότης αὐτοῦ εἰς τὰς συζυγικάς αὐτοῦ υποχρεώσεις, θὰ ἐπιφέρωσι μεγάλην ἀνταπόδοσιν, ἐνῶ ἡ πρὸς τὰς ἀρχάς πιστότης αὐτῆς θέλουσιν ἐπιφέρῃ ἐξ ἴσου εὐλογίαν καὶ εὐτυχίαν εἰς τὴν ζωὴν αὐτῆς.

Ἐὰν ἡ σύζυγος εἶναι μέλος τῆς νέας κτίσεως, ὁ δὲ σύζυγος ἔχει τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου, καὶ εἶναι σύμφωνοι καὶ οἱ δύο, τὸ πρόβλημα τότε θέλει εἶσθαι συγκριτικῶς εὐκολον πρὸς λύσιν. Ὁ εὐγενὴς σύζυγος, καίτοι κοσμικός, θέλει ἀναγνωρίσῃ τὴν συνειδήσιν τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἐν τῇ μετρίᾳ ἐξασκήσῃ αὐτῆς· ἡ δὲ ἐπιθυμία αὐτοῦ, ὅπως προμηθεύῃ εἰς αὐτὴν διανοητικάς, ἠθικάς καὶ πνευματικάς εὐκαιρίας, ὡς θὰ ἦτο τὸ καθήκον αὐτοῦ ὡς συζύγου, θὰ παρεῖχεν εἰς αὐτὴν πᾶν ὅ,τι θὰ ἐπεθύμει, ἐκτὸς τῆς ἐπιθυμίας πρὸς πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς. Ἡ πιστότης τῆς τοιαύτης συζύγου, τοιούτου εὐγενοῦς ἀνδρός, πρὸς τὸν Κύριον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰς πάντα τὰ καθήκοντα τῆς ζωῆς, πιθανὸν τελικῶς νὰ εὐλογηθῇ, διὰ τῆς ἐκτελέσεως ἀφιερώσεως πρὸς τὸν Κύριον ἐκ μέρους τοῦ συζύγου. Ἡ σύζυγος πιθανὸν νὰ ἔχῃ καλὰς ἐπιθυμίας καὶ φιλοδοξίας, σχετικῶς πρὸς τὰ ἐπίγεια, ἡ ἀκόμη καὶ πρὸς τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα, ἅτινα ὁ σύζυγος αὐ-

τῆς πιθανὸν νὰ μὴ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ, ὅσονδῆποτε φυσικῶς εὐγενὲς πιθανὸν νὰ εἶναι οὗτος. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν αὐτῆς τὴν συμβουλὴν τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅπως ὦσιν ἐπιεικεῖς ἐν πᾶσιν· αὐτὴ δέον νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τῆς τὴν γενικὴν ἐλευθεριότητα τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ ἐνῷ δὲν θὰ συμβιβάζεται πρὸς οὐδὲν ζήτημα συνειδήσεως ἢ ἀρχῆς, πρέπει νὰ ἐνθυμῆται, ὅτι μεταξὺ τῶν συζυγικῶν αὐτῆς καθηκόντων, τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀνεγνωρισμένων, εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖται παρ' αὐτῆς, ὅπως παρὰσχη εἰς τὸν σύζυγον αὐτῆς μέτρον τι τῆς ἑαυτῆς φιλίας καὶ ἐπικοινωνίας. Τοῦτο ὅμως δὲν πρέπει νὰ παρεμποδίσῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νὰ παρίσταται εἰς τινὰς συναθροίσεις τῆς ἐκκλησίας· πρέπει ὅμως νὰ προσέχη, ἵνα μὴ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς, ὅπως εὐαρεστήσῃ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, παραβιάσῃ τὴν συνείδησίν της, καὶ παρακωλύσῃ τὰς υποχρεώσεις της καὶ τὴν ὑπακοήν της πρὸς τὸν Κύριον, τὸν οὐράνιον αὐτῆς νυμφίον. Αὕτη δέον νὰ ἐνθυμῆται τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, ὅπως μὴ λησιμονῶμεν ὅπως συναθροισώμεθα ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προτρέπομεν ἐνταῦθα, εἶναι ὅπως ἐξασκῇ μετριοπάθειαν, φιλοφροσύνην πρὸς τὸν σύζυγον αὐτῆς, κλπ., οὕτως ὥστε νὰ δύναται νὰ διαιρῇ, καὶ νὰ διανέμῃται τὸν καιρὸν μετ' αὐτοῦ, ἐν τινι βαθμῷ, παρέχουσα εἰς αὐτὸν λογικόν τι μέρος τῆς ἑαυτῆς ἐπικοινωνίας.

Ἐκεῖ δὲ ἔνθα οἱ δύο ἔχουσι συζευχθῇ ἀνίσως — ὁ εἰς ἄπιστος, καὶ ὁ ἕτερος νέον κτίσμα — καὶ ἔνθα, ἐπιπροσθέτως, δὲν εἶναι σύμφωνοι κατὰ σάρκα οὕτως ὥστε ἡ σύζυγος νὰ ἦναι ἄνωτέρα, ὁ δὲ σύζυγος κατώτερος ὑπὸ διανοητικὴν ἔποψιν, κλπ., — ἡ περίπτωσις καθίσταται ἔτι δυσχερεστέρα, καὶ ἀπαιτεῖται αὐξήσουσα σοφία καὶ χάρις ἐκ μέρους τοῦ πιστοῦ. Ὁ Ἀπόστολος ἰδιαίτερος συμβουλεύει ἐκείνους οἵτινες εὐρίσκονται εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην λέγων· «Γυνὴ ἣτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, καὶ αὐτὸς συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφίετω αὐτόν. . . Ἐὰν δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωρίζεσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ Θεός· τί γὰρ οἶδας γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσης· εἰ τί οἶδας ἄνερ, εἰς τὴν γυναῖκα σώσης» — Α' Κορινθ. ζ' 13-16.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καθίσταται καταφανές ἐκ τούτου, σχετικῶς πρὸς τὸ καθήκον τοῦ πιστοῦ, εἶναι ὅτι οὗτος πρέπει νὰ κάμνῃ τὸ καθῆκον αὐτοῦ, καὶ νὰ ζητῇ κατὰ πάντα εἰλικρινῇ καὶ κατάλληλον τρόπον νὰ διατηρῇ τὴν εἰρήνην τοῦ οἴκου, καὶ τὴν γενικὴν αὐτοῦ εὐτυχίαν, ἀνθιστάμενος μόνον τόσον ὀλίγον, ὅσον ἡ κατάλληλος ἀφοσίωσις εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν συνείδησιν αὐτοῦ θὰ ἐπέτρεπεν. Ἐὰν δὲ ὑπάρξῃ ἀληθὴς αἰτία πρὸς διαχωρισμόν, ὁ πιστὸς πρέπει νὰ προσέξῃ, ὅπως ἡ αἰτία αὕτη μὴ ἐπιβαρύνῃ αὐτόν. Τὸ ἐν αὐτῷ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, δέον νὰ καθιστᾷ αὐτὸν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ περισσότερον εὐγενῆ, περισσότερον ταπεινόν,

περισσότερον εἰρηνικόν, περισσότερον σοφόν, περισσότερον μακρόθυμον, περισσότερον ὑπομονητικόν, περισσότερον ἀγαπητόν, καὶ περισσότερον ἀγαθόν. Πάντα ταῦτα ὅμως ἐν ἐκάστη περιπτώσει δὲν ἀντιμετωπίζωσι τὰς ἀπαιτήσεις τῆς καταστάσεως. Συχνάκις ὁ ἄπιστος κατέχεται ὑπὸ τοιαύτης χαμερποῦς φυσικῆς διαθέσεως, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ὑποχωρεῖ εἰς αὐτὴν, ὥστε νὰ καθίσταται καθ' ὁλοκληρίαν παράφορος ἐκ τῆς ὀργῆς· καθὼς δὲ ἡ φιλάγαθος διαγωγή τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Φαραώ, ἔτεινε μόνον εἰς τὸ νὰ σκληρύνῃ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, τοιοῦτοτρόπως τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ, λάμπον ἀναλόγως τῆς ἱκανότητος ἐκάστου ἐν πάσαις ταῖς χάρισι καὶ τοῖς καρποῖς τοῦ πνεύματος τούτου, συχνάκις ἀντιμετωπίζεται μόνον ὑπὸ τοῦ μίσους ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ὑποθάλλεται ὑπὸ τοῦ σκότους κατὰ τοῦ φωτός, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Κύριος ἡμῶν ἀναφερόμενος, ἔλεγε· «τὸ σκότος μισεῖ τὸ φῶς, διότι ἐλέγχεται ὑπ' αὐτοῦ» (Ἰωάν. γ' 19,20). Εἰς τοιαύτας τινὰς περιστάσεις, δύναται νὰ ἐπακολουθήσῃ ὁ ἀποχωρισμός, καθὼς ὁ Ἀπόστολος ἀποδεικνύει, εἴτε συνοδεύεται οὗτος ὑπὸ διαζυγίου ἐπιγείου τινὸς δικαστηρίου, ἢ ὄχι. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐν τοῦτοις, τὸ νέον κτίσμα δὲν ἔχει τὴν ἐλευθερίαν νὰ νυμφευθῇ καὶ πάλιν, ἐκτὸς ἐὰν παρασχεθῇ τὸ διαζύγιον, καὶ τοῦτο δὲ ἐπὶ τῆς μιᾶς θάσεως τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀναφερομένης — ἀπιστία ἐπὶ μοιχεία τοῦ ἐνὸς συντρόφου. — Ματθ. ιθ' 9.

Ἐν τῷ ἄνωθεν παρατεθέντι χωρίῳ, ὁ Ἀπόστολος λέγει· «Ἐὰν ὁ ἄπιστος χωρίζηται, χωριζέσθω», ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ κατανοηθῇ ὡς σημαῖνον, ὅτι ὁ ἀποχωρισμὸς τοῦ ἐνὸς μέλους, παρέχει εἴτε εἰς τὸν σύζυγον εἴτε εἰς τὴν σύζυγον τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ νυμφευθῇ ἕτερον· ἀπλῶς δὲ τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ τοιοῦτος διαχωρισμὸς δέον νὰ ἐκλαμβάνηται ὑπὸ τοῦ πιστοῦ ὡς ἓν συμβεβηκὸς τῆς ζωῆς ἐπιτραπέν ὑπὸ τῆς Θείας προνοίας, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς εἶναι ἀρκούντως ἱκανὸς νὰ διακυβερνήσῃ πρὸς τὸ καλὸν αὐτοῦ, — ἐὰν δὲ οὗτος δεχθῇ τοῦτο τοιοῦτοτρόπως, δέον νὰ ἀναμένῃ ἐπίσης καὶ ἀναλόγους εὐκαιρίας πρὸς χρησιμοποίησιν αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Κυρίου. Καίτοι δὲ ὁ Ἀπόστολος ὑποδεικνύει ρητῶς ὅτι ὁ πιστὸς δὲν πρέπει νὰ ἀποχωρίζηται πρῶτος, πιστεύομεν ὅτι τὰ ἀνθρώπινα δικαστήρια σφώτατα, κατενόησαν καὶ ἐξήγησαν τὸ ζήτημα, νομοθετήσαντα ὅπως ὑπάρχει ὁ λεγόμενος «ἵππονοούμενος ἀποχωρισμὸς» — δηλ. ὅτι τὸ ἓν μέρος δύναται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἐν τῇ ζωῇ σύντροφον αὐτοῦ χωρὶς ὅμως καὶ νὰ λήξῃ ἀπολύτως ἡ συναναστοφὴ αὐτῶν. Ἡ ἄπιστος σύζυγος πιθανὸν νὰ ἐξασκήσῃ, καὶ εἰς τινὰς περιστάσεις ἐξήσκησεν τοσοῦτον πολλὰς εὐτελεῖς τυραννίας ἐν τῷ οἴκῳ, ὥστε νὰ καταστρέψῃ τὴν οἰκιακὴν ἀνάπαυσιν, νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἀληθῆ κόλασιν, καταστρέφουσα τὰ θρησκευτικὰ συγγράμματα τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ ἀγωνιζομένη νὰ καταστή-

ση τὴν ἀνάγνωσιν ἢ τὴν σπουδὴν, ἢ τὴν σκέψιν ἀδύνατον, διὰ θορύβου σκοπίμως ὑποδαυλιζομένου μεταξὺ τῶν τέκνων, καὶ ἐπηρεάζουσα τὰ τέκνα νὰ περιφρονῶσι τὸν λόγον καὶ τὴν συμβουλὴν τοῦ πατρὸς, καὶ νὰ μεταχειρίζονται αὐτὸν ὕβριστικῶς.

Ἡ τοιαύτη γυνὴ πιθανὸν νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ τὸν σύζυγον αὐτῆς πραγματικῶς, ἀλλὰ διὰ χαμερπεστάτου πνεύματος πιθανὸν νὰ προτιμᾷ ὅπως μεταχειρίζεται αὐτὸν ὡς δοῦλον αὐτῆς, — ἵνα διὰ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ, νὰ δύναται νὰ ἀπολαμβάνῃ αὕτη τῶν ἀπολαύσεων τῆς ζωῆς. Οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι, ἐρμηνεύουσι τὴν τοιαύτην διαγωγὴν, ὡς διαχωρισμόν, — διάσπασιν τοῦ συμβολαίου τοῦ γάμου καὶ τῶν ὑποχρεώσεων, καθὼς καὶ τῶν καταλλήλων καὶ λογικῶν καθηκόντων τῆς ζωῆς. Ἡ τοιαύτη καθίσταται θεβαίως ἐνοχλητικὴ καὶ ἐπιβλαβὴς, ἀντὶ νὰ ἦναι βοηθός. Εἰς τοιαύτην τινα περίστασιν πιστεύομεν ὅτι ὁ σύζυγος εὐρίσκεται ἐν τελείῳ δικαίῳ νὰ θεωρήσῃ ἑαυτὸν ὡς ἀποχωρισθέντα, καὶ νὰ ἀναλάβῃ ἀποκεχωρισμένον οἶκον, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ δύναται νὰ παραλάβῃ μετ' ἑαυτοῦ ἐκεῖνα ἐκ τῶν τέκνων αὐτοῦ, ἅτινα δὲν θὰ εἶχον δηλητηριασθῇ τελείως ὑπὸ τῆς αἰσχροῦς διαγωγῆς τῆς μητρὸς. Αἱ ὑποχρεώσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν τοιαύτην σύζυγον, ἔχουσιν ἤδη λήξῃ ἕνεκεν τῆς διαγωγῆς αὐτῆς. Αὕτη εἶναι ἐκείνη ἣτις ἀπεχωρίσθη καὶ διέσπασε τὴν διαθήκην τοῦ γάμου· ἀποσύρων δ' αὐτὸς τὴν ὑποστήριξίν του ἀπ' αὐτῆς, συναινεῖ ἀπλῶς εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς διαγωγῆς της. Ἐὰν ὅμως αὕτη μετανοήσῃ ποτέ, οὗτος πρέπει νὰ εἶναι ἐλυθέριος εἰς τὸ νὰ συγχωρήσῃ τὸ σφάλμα αὐτῆς, καὶ εἰς τὸ νὰ ἐγκαθιδρύσῃ καὶ πάλιν ἐπὶ τινων λογικῶν βάσεων τὴν οἰκογενειακὴν διάταξιν. Οὐδὲν ὅμως ἐνυπάρχει εἰς τὴν συμβουλὴν ταύτην τὸ σημαῖνον τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀνυπομονησίας, ἢ τῆς ἐτοιμότητος πρὸς ἐκδίκησιν, ἢ νὰ νομίσῃ ἑαυτὸν ἡδικημένον. Ἡ ἀγάπη ἀπαιτεῖ ὅπως ἐξασκῇται παρὰ ἀνεκτὴ μεταχειρίσει· ἐὰν δὲ κακὸν ἀνταπεδόθῃ ἀντὶ κακοῦ, ἐν λόγῳ ἢ πράξει, τὸ κακὸν δέον νὰ ἀντισταθμισθῇ καὶ συγχωρηθῇ.

Εἰς ἄλλας δὲ τινας περιπτώσεις, ὁ διαχωρισμὸς δυνατόν νὰ προέλθῃ ἐκ μέρους τοῦ ἀπίστου συζύγου. Ἡ χαμέρπεια τῆς φαιλότητος αὐτοῦ, πιθανὸν νὰ καταστήσῃ αὐτὸν κτηνώδη τύραννον, ἀσχέτως πρὸς τὴν ὑγείαν καὶ τὴν εὐτύχiam τῆς συζύγου αὐτοῦ, κυρίως δὲ ἐχθρόν πρὸς τὰς θρησκευτικὰς αὐτῆς πεποιθήσεις. Καθὼς ἤδη ὑπεδείξαμεν, ὁ πιστὸς πρέπει νὰ ζητῇ καὶ νὰ ἀπωκτᾷ τὴν χάριν τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης, ἣτις πραγματικῶς θὰ εἶναι ἱκανὴ νὰ ὑπομένῃ «τὰ πάντα», καὶ νὰ ἐπωφελητᾷ ἐξ αὐτῶν — δηλαδὴ νὰ αὐξάνῃ εἰς τὴν χάριν ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας· διὰ τῆς καλλιέργειας τοῦ πνεύματος τοῦ Κυρίου καὶ τῶν διαφορῶν αὐτοῦ χαρίτων. Ὑπάρχει ὁμοῦς ὅριον διὰ πάντα τὰ πράγματα, πέραν δὲ τοῦ ὁρίου ἐκείνου δὲν θὰ ἦτο πρέπον νὰ προχωρήσῃ τις. Ἐκαστος δὲ πρέπει νὰ κρίνῃ διὰ τὸν ἑαυτόν του, ποῖον εἶναι τὸ

κατάλληλον ὄριον τῆς ὑποταγῆς εἰς τὰ τοιαῦτα ζητήματα. Ἡ ἰδία ἑαυτοῦ συνείδησις πρέπει νὰ κρίνῃ, ἀφ' οὗ ἡ συνείδησις ἐκείνη ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ τε τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ Λόγου. Καθύσον δὲ θὰ ἐπιτυγχάνηται ἡ αὔξησις εἰς τὴν χάριν, αἱ δοκιμασίαι θὰ γίνωνται δομιύτεραι· ἐνταῦθα δέον νὰ ὑφίσταται ἡ μεγαλητέρα χωρητικότης τῆς ὑπομονῆς μετὰ τῆς πραότητος, καθὼς καὶ ἡ μεγαλητέρα δόσις «τοῦ ὑγιαίνοντος νοός» διὰ τῶν ὁποίων νὰ καθορίζηται πότε τὸ σημεῖον τῆς ἀφορήτου δομιότητος καὶ ζημίας ἄρχεται εἰσερχόμενον. Ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς ἐξ ὕψους χάριτος, ἥτις ἔχει ὑποσχεθῇ ἡμῖν, ἐνθέρμως δὲ πρέπει νὰ ἀναζητῶμεν αὐτὴν ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις. — Ἰ-ἀκωβος α' 5.

Ὑπάρχουσιν ἀγενεῖς, κτηνώδεις σύζυγοι, οἵτινες δὲν ἔχουσι κατάλληλον ἀντίληψιν οὔτε περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ συζύγου, οὔτε περὶ τῶν καταλλήλων ἐλευθεριῶν τῆς συζύγου, — τῶν ὁποίων ἡ μόνη ἀντίληψις περὶ γυναικὸς εἶναι ἡ τῆς χειρῶνακτος δούλης, καλλιτέρας ἐκείνης τὴν ὁποίαν θὰ ἡδύνατο νὰ ἐνοικιάσῃ. Τοιαύτη μεταχειρίσις ἐκ μέρους συζύγου τινός, ἀποτελεῖ διαχωρισμόν ἐκ μέρους αὐτοῦ, ὁ δὲ νόμος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου ἐξηγούμενος ἐνταῦθα, καταλλήλως κατανοούμενος, εἶναι, πιστεύομεν ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ πρὸς τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους, οἵτινες διακηρύττουσιν ὅτι διὰ τὸν τοιοῦτον ἄνδρα, τὸ ὄνομα σύζυγος εἶναι ἐσφαλμένον ὄνομα, — ὅτι ἐὰν οὗτος νοημόνως καὶ πραγματικῶς συνῆψε συμβόλαιον γάμου μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ, τελείως καὶ ἀποφασιστικῶς διέσπασε τοῦτο, καὶ διὰ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ διαγωγῆς, πειστικώτατα προσαπέδειξε τοῦτο. Ἡ σύζυγος ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐλευθερίαν νὰ θεωρήσῃ ἑαυτὴν ἀποκεχωρισμένην, καὶ νὰ περιβάλλῃ ἑαυτὴν διὰ τοσούτων καλλίστων συνθηκῶν, ὅσας θὰ ἡδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ. Δὲν ἐπιτρέπεται ὅμως εἰς αὐτὴν, ἔνεκεν τούτου, εἴτε ὑπὸ τῶν ἀνθρωπίνων, εἴτε ὑπὸ τῶν Θείων νόμων, νὰ συζευχθῇ καὶ πάλιν. Εἰς τοιαύτην τινὰ περίστασιν δέον νὰ ἀποβλέψῃ πρὸς τὸν Κύριον, εἴτε ὅπως μετριάσῃ Οὗτος τὴν θέσιν αὐτῆς, ἢ ἐὰν ἦναι δυνατόν, νὰ διανοίξῃ αἰτῇ τρόπον τινὰ ὑπεκφυγῆς ἐκ τούτου. Πρέπει δὲ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν αὐτῆς τὴν ἡλικίαν τῶν τέκνων αὐτῆς, καὶ ὁποίαν πρόνοιαν θὰ ἡδύνατο νὰ λάβῃ ὑπὲρ αὐτῶν, ὅσον καὶ δι' ἑαυτήν, καὶ πρέπει νὰ ζυγίσῃ τὰς περιστάσεις μετὰ προσευχῆς καὶ προσοχῆς, πρὶν ἢ λάβῃ τὸ πρῶτον βῆμα. Ἀλλ' ἐὰν ἡ κατάστασις αὐτῆς εἶναι ἀνεκτὴ, ἥς μένη, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος· ἥς ἐλπίζῃ δέ, ὅτι, καταδεικνύουσα τὸ πνεῦμα τῆς πραότητος, ἀγαθωσύνης, ὑπομονῆς, ἀγάπης, πιθανὸν νὰ κερδίσῃ καὶ πάλιν τὴν καρδίαν τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ πιθανὸν νὰ κερδίσῃ αὐτόν εἰς τὸν Κύριον ἐπίσης.

Ἐπεμηκύνσαμεν μεγάλως τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι ἀναγνωρί-

ζομεν ἐκ τῆς μεγάλης ἡμῶν ἰδιαιτέρας ἀλληλογραφίας, ὅτι πάμ-
πολλα πιστότατα τέκνα τοῦ Κυρίου ζῶσιν ἐντὸς συζυγικῆς καμί-
νου θλίψεων. Ὑπὸ τοὺς ὅρους τῆς κλήσεως τῆς νέας κτίσεως,
οὐδεὶς πρέπει νὰ ἀναμένῃ, ὅτι ἡ παροῦσα ζωὴ θὰ εἶναι κολακευ-
τικόν τι καὶ ἡδυπαθὲς ὄνειρον ἐπιγείου εὐτυχίας, διότι ὁ Κύριος
ἡμῶν εἰδικῶς ἐδήλωσε περὶ τῶν τοιούτων, «ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου
ἔσονται οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ». — Ματθ. ι' 36.

Οὗτοι δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήσσωνται, ἐὰν προσκληθῶσι νὰ πά-
θωσι πολλά ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καὶ τοιουτοτρόπως νὰ καταδεί-
ξωσιν εἰς τὸν Κύριον τὴν πιστότητα αὐτῶν πρὸς Αὐτόν, καὶ πρὸς
τὸν Λόγον Αὐτοῦ· δέον νὰ εἶναι πρόθυμοι νὰ ὑποστῶσιν πάσας
τὰς πυρίνους δοκιμασίας, τὰς ὁποίας Αὐτὸς βλέπει καλόν, ὅπως
ὑποστῶσιν, ὅπως ἀναπτυχθῶσιν ἐν αὐτοῖς αἱ χάριτες τοῦ πνεύ-
ματος.

Δέον ἐπίσης νὰ ἀναγνωρίζωσιν, ὅτι, δὲν ἐναπόκειται εἰς αὐ-
τούς νὰ ἐκλέξωσι τὸ εἶδος τῶν πυρίνων δοκιμασιῶν, αἵτινες θὰ
ἀναπτύξωσιν αὐτούς καὶ θὰ προπαρασκευάσωσι, καὶ θὰ καταστή-
σωσιν αὐτοὺς καταλλήλους διὰ τὴν Βασιλείαν, ἀλλὰ νὰ ἀφήσωσι
ὁλόκληρον τὸ ζήτημα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κυρίου.

Καθῆκον ἡμῶν ἐν τούτοις εἶναι, ὅπως ὑποδείξωμεν εἰς πάν-
τας τοὺς τοιουτοτρόπως πάσχοντας, ὅτι μετὰ τὴν λογικὴν δοκι-
μασίαν καὶ ἀναπτυξιν, πρέπει νὰ εἶναι ἄγρυπνοι διὰ τὴν Θεῖαν
ἀπελευθέρωσιν καὶ τὴν διάνοξιν εἰς αὐτοὺς τρόπου ὑπεκφυγῆς
ἐξ ἐκείνων ἅτινα εἶναι δι' αὐτοὺς πολὺ δύσκολα εἰς τὸ νὰ ὑπο-
φέρωσι. Τοῦτο δὲ εὐρίσκεται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν συμβουλὴν καὶ
τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν:

«Οταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν
ἄλλην». — Ματθ. ι' 23. β' 13. δ' 12. ιβ' 15.

ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΣ Ἡ ΤΕΛΙΚΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ.

Ἔχομεν ἀναφέρῃ περὶ τῆς συνειδήσεως, σχετικῶς πρὸς τα
ζητήματα ταῦτα, κατάλληλον δὲ εἶναι ὅπως ἐνταῦθα ἐπιστήσω-
μεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν, εἰς τοῦτο, — τί ἐννοοῦμεν διὰ τοῦ ὅρου
τούτου. Ἐννοοῦμεν πεποίθησιν περὶ τοῦ τι ἐστὶ δίκαιον, τι ἐστὶ
καθῆκον. Παρὰ τῷ τελείῳ ἀνθρώπῳ, ἡ συνείδησις ἦτο ὁ ἀπόλυτος
ὁδηγός, καὶ ἡδύνατο οὗτος νὰ γνωρίζῃ τὸ δίκαιον καὶ τὸ καθῆκον
ἐνστίκτως· τὰ ἕξ ὁμῶς χιλιάδες ἔτη τῆς πτώσεως, ἤγαγον τὸ
γένος ἡμῶν εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ συνείδη-
σις θεβαίως ἐχαλαρώθη — διεστράφη ὑπὸ τῶν ἐσφαλμένων θεω-
ριῶν. Ἡ βάσις τῆς Χριστιανικῆς συνειδήσεως εἶναι πίστις εἰς
τὸν Θεόν, καὶ ἀποδοχὴ τοῦ θελήματος Αὐτοῦ, ὡς ἀπολύτου δικαίου,
καὶ ἀναγνώρισις τῆς καταλλήλου ἡμῶν ὑποχρεώσεως ὅπως εἴμεθα

τελείως καὶ ἐκ καρδίας ὑπήκοοι εἰς τὸ Θεῖον θέλημα. Ἡ συνείδησις ἐπομένως ἔχει ἀνάγκην τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ παρέχει, τὸ δὲ ἀνεπτυγμένον νέον κτίσμα, ἔνεκεν τούτου δέον νὰ ἔχῃ «τὸ πνεῦμα τοῦ ὑγιαίνοντος νοός» — τὰς πεποιθήσεις αὐτοῦ, ὡς πρὸς τὸ τί ἐστὶ δίκαιον, καὶ τί ἐστὶ ἄδικον ἐπεκτεινομένας καὶ καθισταμένας διαυγεστέρας καθόσον ἀναπτύσσεται εἰς τὴν χάριν, καὶ εἰς τὴν γνῶσιν καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης. Τὸ ὑπακούειν εἰς τὴν συνείδησιν εἶναι τὸ πράττειν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον οὗτος πιστεύει, ὅτι ὁ Κύριος θὰ ἠθέλε νὰ ἔπραττεν· δὲν πρέπει δὲ οὗτος νὰ πηδᾷ εἰς τι συμπέρασμα ἐπὶ τινος ζητήματος, ἀλλὰ νὰ ζυγίζῃ ἐπισταμένως τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ νὰ ἀποφασίξῃ ἀναλόγως. Ὑπάρχουσί τινες οἱ ὁποῖοι ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν φόβον καὶ τὴν δουλικότητα νὰ κυριαρχῇ τῆς συνειδήσεως αὐτῶν καὶ νὰ διαφθείρῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ὁ ἀληθὴς γνώμων. Ἡ καλλίστη μέθοδος διὰ τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου εἶναι νὰ καθοδηγῶσι τὰς συνειδήσεις αὐτῶν — δηλαδή, νὰ καθοδηγῶσι τὰς συνειδήσεις, πεποιθήσεις αὐτῶν, ὡς πρὸς τὶ εἶναι δίκαιον, καὶ ὡς πρὸς τὶ εἶναι ἄδικον, καὶ νὰ συνταυτίζωσι ταύτας πρὸς τὸν **Χρυσόφεινον κανόνα**, καὶ πρὸς τὰς ἀμέσους ὁδηγίας, αἷς αἱ Γραφαὶ δίδουσιν.

ΕΥΝΟΥΧΟΙ, ΠΑΡΘΕΝΟΙ ΑΓΑΜΟΙ.

Τὰ ζητήματα τῶν φύλων εἶναι μεταξὺ ἐκείνων, ἅτινα βεβαίως παρέχουσι τῇ νέᾳ κτίσει μεγάλην δυσχέρειαν· καὶ ἐπομένως δὲν πρέπει νὰ παραμελήσωμεν τὴν ἐξέτασιν τούτων. Ὅσοι ἀπεκυήθησαν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος εἰς πνευματικὰς χαρὰς καὶ εὐλογίας, ἀδελφικότητα καὶ ἐπικοινωνίαν, ἐνστίκτως ἀναγνωρίζουσιν ὅτι αἱ σαρκικαὶ ἢ σωματικαὶ συναλλαγαὶ δὲν ἀνυψοῦσι τινὰ πνευματικῶς, ἀλλ' ὅτι αἱ τάσεις αὐτῶν μᾶλλον εἶναι πρὸς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν. Εἶναι λοιπὸν πρόπον ὅπως πάντες οἱ ἄγαμοι ἐκ τῶν ἀφιερωμένων τοῦ Κυρίου, νὰ ζυγίζωσι τὸ ζήτημα τελείως, πρὶν ἢ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν σχέσιν τοῦ γάμου, καὶ ἀναλάβωσι τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ. Ὁ Κύριος φαίνεται νὰ ἀναφέρεται ἐπιδοκιματικῶς εἰς τὴν ἄγαμον κατάστασιν, ὅταν ἔλεγε· «τινὲς ἐγεννήθησαν εὐνοῦχοι, ἄλλοι δὲ εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἕτεροι δὲ (εἰκονικῶς) εὐνούχησαν ἑαυτούς διὰ τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». (Ματθ. ιθ' 12). Ὅπερ σημαίνει, ὅτι, τινὲς διὰ τῆς ἐξασκήσεως τῆς ἑαυτῶν θελήσεως, μετὰ τὴν ἀφιέρωσιν αὐτῶν πρὸς τὸν Κύριον, ἀπεφάσισαν νὰ μὴ νυμφευθῶσιν, ἀλλὰ νὰ τηρήσωσι τὴν παρθενίαν αὐτῶν, ζῶντες ἄγαμον βίον. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἦτο εἰς ἕξ αὐτῶν, καὶ ἐγένετο βεβαίως τὸ εὐγενές ἡμῶν παράδειγμα, εἰς πάντα τὰ βήματα τοῦ ὁποῖου, ὅσον τὸ δυνατόν στενώτερον ἡμεῖς θέλομεν βαδίσῃ. Ὁ Ἀπόστολος, ἐ-

φιστᾷ τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο λέγων·

«Περὶ δὲ τῶν παρθένων [ἄρρένων καὶ θηλέων] ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι, ὡς ἡλεημένος ὑπὸ Κυρίου, πιστὸς εἶναι. Νομίζω οὖν καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, [δηλαδή ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας, — ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τὰς ἰδίας ἡμῶν ἀτελείας καὶ τὰς ἀτελείας τῶν ἄλλων, ἀφ' ἑτέρου δέ, διὰ τὰ εἰδικὰ καθήκοντα, προνόμια καὶ εὐκαιρίας ἐκείνων, οἵτινες ἔκαμον τελείαν ἀφιέρωσιν εἰς τὸν Κύριον] — ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι, (νὰ μένη εἰς τὴν κατάστασιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ Ἀλήθεια τὸν εὗρεν, ἄγαμον, ἢ ἔγγαμον). Δέδεσαι γυναικί; μὴ ζητεῖ λύσιν. Λέλυσαι ἀπὸ γυναικός, μὴ ζητεῖ γυναικα. Ἐὰν δὲ καὶ γήμης, οὐχ ἡμαρτες· ἐὰν δὲ γήμη ἡ παρθένος οὐχ ἡμαρτεν.

«Θλίβην δὲ τῇ σαρκὶ ἔξουσιν οἱ τοιοῦτοι [ὅσοι ἐνυμφεύθησαν] ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. Τοῦτο δὲ φημι ἀδελφοί, ὅτι ὁ καιρὸς συνεσταλμένος τὸ λοιπὸν ἐστίν, ἵνα καὶ ἔχοντες γυναικας ὡς μὴ ἔχοντες ὧσιν (ἀγνοοῦντες τὰς ἐπιγείους σχέσεις ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον, καὶ θέτοντες τὰ αἰθήματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν Ἄνω πραγμάτων) καὶ οἱ κλαίοντες [οἱ εὐρισκόμενοι εἰς ἐπιγείους θλίψεις] ὡς μὴ κλαίοντες (προσπαθοῦντες νὰ λησμονήσωσι τὰς δοκιμασίας καὶ ἀπογοητεύσεις καὶ δυσκολίας τῆς ἐπιγείου καταστάσεως εἰς τὰς χαρὰς καὶ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν καλλιτέρων ἐπαγγελιῶν, αἵτινες ἀνέκουσιν εἰς ἡμᾶς διὰ τὸ μέλλον) καὶ οἱ χαίροντες [διὰ τὴν ἐπίγειον εὐτυχίαν] ὡς μὴ χαίροντες [ἢ ὑπ' αὐτῶν ἀπόλαυσις τῶν πνευματικῶν, ἐπισκιάζουσα μεγάλως πάσας τὰς ἐπιγείους πηγὰς τῆς χαρᾶς] καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες (μὴ ζητοῦντες νὰ ἐπαναπαύσωσι τὰ αἰσθήματα αὐτῶν καὶ ἀγάπας ἐπὶ τῶν ἐπιγείων πραγμάτων) καὶ οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ ὡς μὴ καταχρώμενοι [ἐπιτρέποντες εἰς τὴν μετριопάθειαν καὶ εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Νέας φύσεως νὰ ἔξασκῶσιν ἔλεγχον εἰς πάσας τὰς ὑποθέσεις τῆς ζωῆς] παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου (ἡμεῖς ὡς νέα κτίσματα, δεόν νὰ ζῶμεν συμφώνως πρὸς τὰς νέας ἡμῶν ἐλπίδας, καὶ νὰ μὴ προνοῶμεν συνεχῶς περὶ τῆς σαρκός, ἀλλὰ μᾶλλον ζητοῦντες ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ κάμωμεν τὴν κλῆσιν ἡμῶν καὶ τὴν ἐκλογὴν βεβαίαν, καὶ τοιουτοτρόπως νὰ γίνωμεν συγκληρονόμοι μετὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἰς τὴν ἔνδοξον οἰκονομίαν καὶ μέλλοντα αἰῶνα].

«Θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι, (ἀπὸ ἐπιγείους φροντίδας, καὶ ἐπομένως, ἐπιπροσθέτως πρὸς τὰς προηγουμένας παρατεθείσας συμβουλὰς μου, περὶ μεταλλαγῆς τῶν αἰσθημάτων καὶ μεταμορφώσεως τοῦ νοός, ἥδη ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τινων ἀναμφισβητήτων γεγονότων.) Ὁ [ὁ τελείως ἀφιερωμένος] ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ, ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. [Θὰ εὐρίσκη ἐαυ-

τὸν εἰς διηνεκῇ κίνδυνον διαιρέσεως τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ καὶ εἰς συνεχῇ ἀνάγκην νὰ ἀγρυπνῇ, ἵνα μὴ αἱ ἐπίγειοι αὐτοῦ ἀγάπαι ἀπορροφήσωσιν ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτοῦ καὶ ἀγάπην καὶ ἐνδιαφέρον, καὶ κατόπιν ἐπέλθῃ καὶ παραβίασις τῆς διαθήκης αὐτοῦ μετὰ τοῦ Κυρίου· τὰ δὲ συμφέροντα τῆς ἀληθείας πρέπει νὰ ἴστανται ὑψηλὰ, ἐὰν θὰ ἐπιθυμῇ νὰ ᾔναι νικητὴς μαθητὴς, καὶ συγκληρονόμος ἐν τῇ Βασιλείᾳ]. Μεμέρισται ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. [‘Υπάρχει διαφορὰ μετὰ τῆς καταστάσεως ἐπίσης τῆς συζύγου καὶ τῆς παρθένου.] ‘Ἡ ἄγαμος [τελείως ἀφιερωμένη] μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ἡ ἀγία, σώματι καὶ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί».

«Τοῦτο δὲ πρὸς τὸ συμφέρον ὑμῶν αὐτῶν λέγω, [δὲν ζητῶ νὰ θέσω ὑμᾶς ὑπὸ δουλείαν, ἢ νὰ προσθέσω κατὰ τινα τρόπον εἰς τὰ βάρη ὑμῶν περισσότερόν τι, ἀλλ’ ἵνα ὑμεῖς οἵτινες εἰσθαι ἄγαμοι νὰ σταθμίσητε μετὰ προσοχῆς τὸ ζήτημα, καὶ νὰ λάβητε ὑπ’ ὄψιν ὑμῶν τὰ πνευματικὰ ὑμῶν συμφέροντα καὶ προνόμια τὰ ὁποῖα θὰ ἀπολέσητε, ἐὰν νυμφευθῆτε]· οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλλω [διὰ νὰ σᾶς δεσμεύσω, ὅπως μὴ ἐξασκήσητε τὴν ἐλευθερίαν ὑμῶν] ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχημον [τὸ ὁποῖον εἶναι λίαν ἐπωφελὲς δι’ ὑμᾶς ὥς νέα κτίσματα] καὶ εὐπάρεδρον τῷ Κυρίῳ ἀπερισπάστως. Εἰ δέ τις νομῖζη [ὅτι διαμένων ἄγαμος] ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ, [πρὸς τινα θηλείαν φίλον, πρὸς τὴν ὁποίαν ἔδωκε λόγον νὰ τὸν ἀναμένῃ, ὅτι θὰ τὴν νυμφευθῇ] ἐὰν ἡ ὑπερακμος [οὕτως ὥστε αὕτη νὰ ἔχῃ ἀπολέσῃ τὰς ἄλλας συζυγικὰς αὐτῆς εὐκαιρίας, ἔνεκεν τοῦ λόγου τὸν ὁποῖον ἔδωκεν εἰς αὐτήν] καὶ οὕτως ὀφείλει γενέσθαι, [ἐὰν αὕτη ἔχει ἀνάγκην προστάτου, ἢ ὑποστηρικτοῦ], ὃ θέλει ποιεῖτω, [ἢς νυμφευθῇ, ἢ ἢς μὴ νυμφευθῇ], οὐχ ἁμαρτάνει. Γαμείτωσαν, [‘Ἐὰν αἱ ἀνάγκαι τῶν περιστάσεων φαίνονται ὑποδεικνύουσαι τοῦτο] “Ὅς δὲ ἔστηκεν ἐδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ, μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τοῦ ἰδίου θελήματος [ὅπως ἐξασκῇ ἐγκράτειαν, καὶ διάγει ἄγαμον ζωὴν, ἵνα παραδώσῃ ἑαυτὸν τελειότερον εἰς τὸν Κύριον καὶ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ], καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, τοῦ τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον [τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ παρθενίαν, ἢ ἀγνότητα], καλῶς ποιεῖ. “Ὡστε καὶ ὁ ἐγκαμίζων [ὁ παραδίδων τὴν παρθενίαν αὐτοῦ εἰς γάμον] καλῶς ποιεῖ, ὁ δὲ μὴ ἐγκαμίζων, κρεῖσσον ποιεῖ.

«Γυνὴ δέδεται νόμῳ, ἐφ’ ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐλευθέρῳ ἐστὶν ὃ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ· μακαριωτέρα δὲ ἐστὶν ἐὰν οὕτω μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ κἀγὼ Πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν, [τὸν νοῦν τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ὃν καὶ ἐξέθεσα ἤδη. Δὲν ὁμιλῶ κατ’ ἐπιταγὴν, ἢ ὑπὸ ἄμεσον τινὰ ἔμπνευσιν, ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τὴν περὶ τοῦ Θεοῦ θελήματος πεποιθήσιν μου ἢ κρίσιν μου».

Α΄ Κορινθ. ζ΄ 25-40

Μετὰ τὸν γάμον εἶναι πλέον πολὺ ἀργά διὰ τὰ ἀποφασίσαι τις ἐὰν ἐπιθυμῇ ἢ ὅχι νὰ ζήσῃ ἄγαμον ζωὴν. Ὁ Ἀπόστολος ὑποδεικνύει τοῦτο ρητῶς, ὅτι οὔτε ὁ σύζυγος ἔχει μόνιμον ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ σώματος, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ σύζυγος ἔχει ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτῆς σώματος· ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ γάμῳ ἕκαστος δίδει ἑαυτὸν εἰς τὸν ἕτερον, εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε πᾶσα ἄρνησις οἷωνδῆποτε μετρίως λογικῶν συζυγικῶν καθηκόντων θὰ κατέληγεν εἰς ἀδικίαν καὶ παραβίασιν τοῦ συμβολαίου τοῦ γάμου. Ὁ Ἀπόστολος ὁμιλεῖ περὶ τῶν τοιούτων ὡς «ἀποστερούντων ἀλλήλους». (Α' Κορινθ. ζ' 5). Ὁ κατάλληλος χρόνος διὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν τοιούτων ζητημάτων, εἶναι ὁ πρὸ τοῦ γάμου χρόνος. Ἀλλ' οὔτε καὶ θὰ ἦτο καλόν, ἐὰν προσεπάθουν νὰ δέσωσιν ἀλλήλους, οὔτε καὶ νὰ ὑποσχεθῶσιν ὁμοῦ ὅτι θὰ διάγῳσιν ἄγαμον ζωὴν, ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ γάμου. Ἡ μετριοπάθεια εἰς τοῦτο καθὼς καὶ εἰς πᾶν ἄλλο ἐπίγειον πρᾶγμα, πρέπει νὰ ἦναι ὁ νόμος, ὁ μοχλὸς διὰ τοῦ ὁποίου ἡ νέα φύσις θὰ ζητῇ ὅπως διατηρήσῃ τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς ἐπὶ τῆς σαρκός (*) αἰχμαλωτίζουσα καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς σκέψεις εἰς ὑποταγὴν πρὸς τὸν Κύριον. Ἀπόλυτος ἐγκράτεια ἐν τούτοις, ὅσονδῆποτε ἐπιθυμητὴ καὶ ἐὰν εἶναι αὕτη, λέγει ὁ Ἀπόστολος, δὲν πρέπει νὰ ἐπιβάλληται ὑπὸ τοῦ ἐνὸς πρὸς τὸν ἕτερον, ἵνα μὴ αὕτη ἀποθῇ παγὶς καὶ πειρασμὸς πρὸς παραβίασιν τῶν υποχρεώσεων τοῦ γάμου. Λέγει·

Τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὐνοίαν ἀποδιδότω, [πᾶν ὅτι αὕτη λογικῶς, φυσικῶς, καὶ δικαίως ἠθέλεε ζητήσῃ] ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ. Ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή· μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάζητε τῇ προσευχῇ· καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε, ἵνα μὴ πειράξῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς, διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. Τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγὴν, θέλω γὰρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἑμαυτὸν (ἐγκρατῇ καὶ ἐλεύθερον, εὐνοῦχον πραγματικῶς)... Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις, καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐστίν, ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγὼ. Εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν· κρεῖσσον γὰρ ἐστὶ γαμῆσαι, ἢ πυροῦσθαι» — τὸ νὰ καταφλέγεται τις ὑπὸ ἀχαλινώτου πάθους, τὸ ὁποῖον θὰ παρημπόδιζε τὴν μετὰ τοῦ Κυρίου ἐπικοινωνίαν αὐτῶν, καὶ πιθανὸν νὰ ἀπέβαιnen εἰς αὐτοὺς παγὶς. — Α' Κορινθ. ζ' 3-9.

«MONON EN KYRIΩ»

Ὅποσον λογικαί, ὁπόσον σοφαὶ εἶναι αἱ ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου!

(*) Ἰουδαῖκοι περιορισμοὶ τοῦ Λευϊτικοῦ κ' 18. ιε' 25.

—ὅπόσον αὐται ἀποβαίνουσιν πρὸς ὄφελος ἐκείνων οἵτινες ἔχουσιν ὧτα ἀκούειν, καὶ οἵτινες εἶναι ὑπήκοοι εἰς τὰς συμβουλὰς αὐτοῦ! Τὸ ὅτι δὲ ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ συζευγνύηται μόνον «ἐν Κυρίῳ», πιθανὸν κατὰ πρῶτον νὰ φανῇ ὡς περιορισμός, δεσμὰ, δουλεία· 'Αλλ' οὐχί, — αὕτη εἶναι ἀπλῆ τις συμβουλή "Ὅστις θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν συμβουλὴν ταύτην, θέλει εὖρη ἐπὶ τέλους ὅτι ἠὲλογήθη ἔξ αὐτῆς, ὅστις δὲ περιφρονεῖ ταύτην, θέλει μάθῃ γενικῶς τὸ ἀσύνετον τῆς ἑαυτοῦ διαγωγῆς, διὰ πυρίνων δοκιμασιῶν βραδύτερον.

Οὐδὲν ἕτερον συμβόλαιον, ἢ διάταξις ἀνήκουσα εἰς τὰ πράγματα τῆς παρούσης ζωῆς εἶναι τόσον σπουδαία, ὅσον ἡ διάταξις ἢ συμβόλαιον τοῦ γάμου· ἐν τούτοις ἄνθρωποι ἀρχετῆς νοημοσύνης, φαίνονται ἐπιλαμβανόμενοι τούτου, κατ' ἐλαφρόν τινα καὶ κοῦφον τρόπον. Γονεῖς τινες φαίνονται ἐξετάζοντες μετὰ μεγαλητέρας προσοχῆς καὶ μεθ' ὑγιεστερας κρίσεως τὸ ζήτημα ἀγορᾶς ἀγροκηπίου τινός, τὸ ζήτημα τῆς διατροφῆς τῶν κτηνῶν αὐτῶν, προβάτων, ἵππων, κυνῶν, χοίρων, παρ' ὅσον ἐξετάζουσι τὴν προαγωγὴν τῶν ἀνθρωπίνων εἰδῶν, εἰς τὴν ὁποίαν λαμβάνουσι καὶ οὗτοι μέρος. Εἶναι δύσκολον νὰ ἐξευρεθῇ δικαιολογία τις διὰ τὴν τοιαύτην ἀσύνετον διαγωγὴν, ἐκτὸς μόνον ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐκλαμβάνουσι τὸν γάμον, ὡς εἶδος λαχείου, ποδηγετούμενον ὑπὸ τῆς τύχης, μᾶλλον ἀντὶ τοῦ λογικοῦ· ἢ διότι θεωρῶσι τὸν Θεόν ὡς τὸν Δημιουργὸν παντὸς μέλους ἀτομικῶς τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς, — ἀποτυγχάνοντες οὕτω νὰ ἴδωσιν ὅτι τὸ τέλειον ἔργον τοῦ Θεοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὸ γένος ἡμῶν, ἐξεπληρώθη εἰς τὸ πρῶτον ζεῦγος, πρὸς τὸ ὁποῖον Οὗτος ἔδωκε παραγωγικὰς δυνάμεις αἵτινες μετεδόθησαν εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν. 'Η ὁρθὴ ἄποψις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶναι ὅτι αὕτη εἶναι ὁ ὑψηλότερος τύπος τῆς ζωϊκῆς κτίσεως, καὶ καθὼς τὸ ὑπόλοιπον ταύτης, τοιοῦτοτρόπως καὶ οὗτος ἐπροικίσθη ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ διὰ δυνάμεως νὰ παράγῃ τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ εἶδος. 'Εκ τῆς ἀπόψεως ταύτης, καθίσταται καταφανές, ἀμέσως, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ὁ ἄμεσος δημιουργὸς οἴουδῆποτε ἡδη ζώντος ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας, καὶ ὅτι αἱ διαφοραὶ ἀσθένειαι καὶ ἀτελειαὶ καὶ μωρία, ὑπὸ τὰς ὁποίας παλαίει τὸ γένος, δὲν δύνανται πρεπόντως νὰ καταλογισθῶσιν εἰς τὴν ἀτέλειαν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν πτώσιν τοῦ γένους ἡμῶν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιδράσεις τῆς ἁμαρτίας — αἵτινες ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τείνουσι πρὸς τὰ κάτω, τὴν ἀτέλειαν, τὴν ἐξαχρείωσιν, τὸν θάνατον.

Προσέτι δὲ ὁ φυσικὸς ἀνὴρ καὶ ἡ φυσικὴ γυνή, δέον νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν αὐτῶν ἐπισταμένως τὸ ζήτημα τῆς συζεύξεως, οὕτως ὥστε καὶ οὗτοι νὰ ἐκτελῶσι τὸ μέρος αὐτῶν εἰς τὴν ἐξάλειψιν, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον, τῶν ἐξαχρειωτικῶν ἐπιρροῶν, αἵτινες προσβάλλουσι τὸ γένος. Παραδείγματος χάριν, οὗτοι

πρέπει νὰ ἀναγνωρίζωσι τὴν ἀνάγκην τῶν νομῶν τῆς συγγενείας τοῦ αἵματος — δηλαδὴ ὁ γάμος τῶν εὐρισκομένων εἰς ἄμεσον, καὶ πλησιεστέραν σχέσιν αἵματος δέον νὰ ἀποφεύγεται. Τοιαῦται διατάξεις δὲν ἦσαν ἀναγκαῖαι κατ' ἀρχάς, ὁπότεν οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες τοῦ Ἀδάμ συνευγνύνοντο πρὸς ἀλλήλους ἐλευθέρως καὶ ἄνευ ζημίας τινός, διότι, τὸ γένος ὃν σχεδὸν τέλειον ἀκόμη, οὐδεμία ἰδιαιτέρα ἀσθένεια ἐκληρονομεῖτο ἐπὶ τῶν τέκνων· ἀλλὰ τώρα ὅμως, ἀφ' οὗ τὸ γένος μεγάλως ἐξεφυλίσθη καὶ ἀφ' οὗ οὐχὶ μόνον ἀσθενεῖαι, ἀλλὰ καὶ διανοητικαὶ ἐπίσης γραμμαὶ καὶ ἰδιοσυγκρασίαι, καὶ χαρακτηριστικά, διατρέχουσι κληρονομικῶς τὰς οἰκογενείας, εἶναι συνετώτατον — ναί, μάλιστα ἀποτελεῖ μέρος δικαιοσύνης, καθήκοντος, διὰ τὰ τέκνα, ἀτινα θὰ φέρωσιν εἰς τὴν ὑπαρξιν — ὅπως ὄχι μόνον ἀποφεύγωσι τὴν σχέσιν τῆς ἐπιμιξίας τοῦ αἵματος, ἣτις θὰ ἐπέτεινε τὰς διανοητικὰς καὶ φυσικὰς ιδιότητας καὶ ἰδιοσυγκρασίας, ἀλλ' ἐπιπροσθέτως, οὗτοι, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον δέον νὰ ἀναγνωρίζωσι τὸ κατάλληλον τῆς ἐκλογῆς συντροφίου διαφόρου ἰδιοσυγκρασίας τῆς ἰδικῆς των. Ἡ φύσις φαίνεται, ὅτι ὑποβοηθεῖ εἰς τινὰ βαθμὸν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, οὕτως ὥστε οἱ πραγματικοὶ ξανθοί, ἢ οἱ πραγματικοὶ μελαγχροinoί, συνήθως καὶ φυσικῶς προτιμῶσι συζύγους ἀντιθέτου ἰδιότητος.

Ἄλλ' ἐνῷ ὅμως αἱ διατάξεις αὗται, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὸν φυσικὸν ἄνθρωπον, θὰ ἐφηρμοζόντο καὶ εἰς τὸ νέον κτίσμα, ἐὰν τοῦτο θὰ ἀπεφάσιζεν, ὅτι θὰ ἦτο φρονιμώτερον δι' αὐτό, καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐπόψεις καλλίτερον νὰ συζευχθῇ, ὑπάρχει ὅμως καὶ ἑτέρα τις περαιτέρω συμβουλή τοῦ Ἀποστόλου, πρὸς καθοδηγίαν τῆς νέας κτίσεως, ἣτις συζευγνύεται κατὰ σάρκα, — ὅπως προτιμᾷ τοῦτο «ἐν Κυρίῳ». Τότε δὲ θὰ ἡδύνατο νὰ συζευχθῇ καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα ὅσον καὶ εἰς τὰ φυσικά. Πιθανὸν νὰ ὑποτεθῇ ὑπὸ τινων, ὅτι ἐὰν στενὴ σχέσις κατὰ σάρκα ἡδύνατο νὰ παραγάγῃ ὑπερβολὰς εἰς τὰ τέκνα, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ στενὴ σχέσις κατὰ πνεῦμα, θὰ ἀπέβαινεν ἐπίσης ἐπιβλαβής — θὰ ἐνομιζέτο ὅτι θὰ παρῆγεν ἐκκεντρικὰ τέκνα ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἠθικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα. Ἀποκρινόμεθα, Οὐχί· ὅτι καθόσον ὁ νέος νοῦς λαμβάνεται, ἡ ἐπαρροή αὐτοῦ εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν ἐκκεντρικότητα τῆς σαρκός. Ὁ Ἀπόστολος λέγει· «ἔχομεν τὸν νοῦν τοῦ Χριστοῦ», «τὸν σωφρονοῦντα νοῦν» — καὶ ἐξετάζομεν τὰ πράγματα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ Χριστοῦ. Το νέον κτίσμα ἀποκνεῖται ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, καίτοι εἶναι ἀκόμη ἀτελής, κατὰ σάρκα· ὁδηγεῖται δὲ διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ διὰ τοῦ λόγου, εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ Θεοῦ θελήματος ἐν πᾶσιν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ νέος οὗτος νοῦς ἐξασκεῖται διὰ μέσου τοῦ θνητοῦ σώματος, καὶ τῶν ἀτελῶν αὐτοῦ διανοητικῶν ὀργάνων· ἐν

τούτοις ὅμως καίτοι αἱ ἀτέλειαι τῆς σαρκὸς, δυνατόν νὰ προσδώσωσι χροιάν τινα εἰς τὸν νέον νοῦν, ἔν τινι βαθμῷ, καὶ νὰ διαστρέψωσιν αὐτὸν ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ ὠραιοτάτης αὐτοῦ συμμετρίας, ἢ θέλησις εἶναι ἄνωτέρα, ἢ δὲ σὰρξ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον ἐπηρεάζεται ὑπ' αὐτῆς, μορφοῦται, διαπλάσσεται, ὀδηγεῖται, καὶ βαθμιαίως μεταμορφοῦται, οὕτως ὥστε ἐκεῖνος ὅστις λαμβάνει τὸν νοῦν τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι θὰ γείνη, κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, ἀκόμη σωφρονέστερος, καὶ ἔτι περισσότερον ἀκόμη νοημονέστερος, εἰς τὰς γνώμας καὶ ιδέας αὐτοῦ ἐπὶ πάντων τῶν ζητημάτων καὶ τῶν συμφερόντων τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι ὁ τοιοῦτος θέλει ἐκτιμηθῇ παρὰ τοῦ κόσμου, ὡς σοφώτερος παρ' ὅτι ἦτο ἄλλοτε· ἀλλὰ σημαίνει ὅτι θὰ γείνη πραγματικῶς σοφώτερος, ἢ δὲ ἀποτυχία τοῦ κόσμου ὅπως διακρίνῃ τὴν ἐν αὐτῷ αὐξήσασαν σοφίαν, θὰ προέροχηται διότι ὁ κόσμος εἶναι τυφλός, εἶναι ἀσύνετος, δὲν ἔχει τὸν νοῦν τοῦ Χριστοῦ, καὶ παρατηρεῖ τὰ πράγματα ἐκ διεστραμμένης ἀπόψεως, καταπτώσεως καὶ ἐγωῖσμοῦ. Ἡ σοφία τῆς ὁποίας ἡμεῖς ἔχομεν ἀνάγκην, ἥτις κατὰ τὸν Ἀπόστολον καθιστᾷ ἡμᾶς ἀγνωτέρους, εἰρηνικωτέρους, ἐλεημονεστέρους, ἀγαθωτέρους πρὸς τοὺς ἀδελφούς, πρὸς τὴν οἰκογένειαν, πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐν γένει, — ναί, ἀκόμη καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν κτηνώδη δημιουργίαν εἶναι ἢ σοφία ἢ ἄνωθεν κατερχομένη. Ἡ σοφία τοῦ κόσμου τούτου, ὡς ὁ Ἀπόστολος ἐξηγεῖ, εἶναι ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης. Οὐχὶ ὅτι πάντες οἱ κοσμικοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἶναι ψυχικοί, καὶ δαιμονιώδεις, ἀλλ' ὅτι ἡ κοσμικὴ τάσις τῆς κοσμικῆς σοφίας κατευθύνεται πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην, καὶ ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅσονδῆποτε τετυφλωμένον καὶ ἐὰν εἶναι, ἀγωνίζεται κατὰ τῶν νόμων τοῦ ἐγωῖσμοῦ, μετὰ τῶν ὁποίων εἶναι συνδεδεμένον, καίτοι συνεπῶς ζητεῖ νὰ ἀποκρούῃ τὰ δεσμὰ τῆς ἑαυτοῦ δουλείας ἀπὸ τε τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς ἄλλους.

«Ἐν Κυρίῳ», δέον νὰ κατανοηθῇ, ὡς σημαῖνον πλεον τι τῆς ἀπλῆς πίστεως εἰς τὸν Κύριον, πλεον τι τῆς ἀπλῆς κατατάξεως τινὸς ὡς μέλους εἰς τὴν κατ' ὄνομα Ἐκκλησίαν. Οἱ κοσμικοὶ δέον νὰ συζευγνύωνται πρὸς κοσμικοὺς, οἱ τῆς κατ' ὄνομα ἐκκλησίας, ὡς νυμφεύωνται τὰς τῆς κατ' ὄνομα ἐκκλησίας, οἱ δεδικαιωμένοι πιστοί, οἱ πιστεύοντες εἰς τὸ πολῦτιμον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, δέον νὰ νυμφεύωνται μετὰ δεδικαιωμένων συντροφῶν. Ἐκεῖνοι ὅμως οἵτινες ἔλαβον τὸ βῆμα τῆς τελείας ἀφιερώσεως, καὶ ἐγένοντο μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τῆς νέας κτίσεως, ἀποκνηθέντες, δέον νὰ συζευγνύωνται μόνον τὰ ἑαυτῶν εἶδη — μόνον νέα κτίσματα, μόνον ἐκείνους οἵτινες εἶναι «ἐν Κυρίῳ», εὐπρόσδεκτα μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέτοχοι τοῦ ἑαυτοῦ πνεύματος τῆς ἀγιότητος, ἐπιπροσθέτως δέ, καθὼς ἤδη ὑπεδείξαμεν, ἕκαστος δέ-

ον νὰ προσέχη, ὅπως διατηρῆται ἡ κατάλληλος σχέσις τῶν φύλων. Ἡ γυνὴ δέον νὰ προσέχη ὅπως συζευγνύται μόνον ἐκείνον, «ἐν Κυρίῳ» τὸν ὁποῖον δέον νὰ παραδέχεται, ἡθικῶς, διανοητικῶς, πνευματικῶς, ὡς κεφαλὴν τῆς οἰκογενείας, — ἐκείνον τὸν ὁποῖον θὰ ἡδύνατο αὕτη νὰ «φοβῆται» — σέβεται. Ὁ ἀνὴρ δέον νὰ προσέξῃ, ὅπως νυμφευθῇ τινα «ἐν Κυρίῳ» — ἐκείνην τὴν ὁποίαν, καθόσον οὗτος θὰ ἡδύνατο νὰ κρίνῃ, θὰ ἀπέβαινε δι' αὐτόν, ἀληθὴς σύντροφος, νοήμων, ἀγαπητὴ, εὐγενής, βοηθητικὴ, — οὐχὶ ἀνωτέραν αὐτοῦ, πρὸς τὴν ὁποίαν θὰ ἦτο ὑποχρεωμένος φυσικῶς νὰ ἀποβλέπῃ, καὶ ἐκλαμβάνῃ ὡς τὴν εἰδικὴν κεφαλὴν τῆς οἰκογενείας. Οἱ κανονισμοὶ οὗτοι τῆς συζεύξεως, πρέπει νὰ τηρῶνται πάντες ὑπὸ τῆς νέας κτίσεως, τῆς κατεχομένης ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ὑγιαίνοντος νοός, ὅσονδῆποτε καὶ ἐὰν θὰ περιφρονῶνται διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ κόσμου, ὅστις δὲν καθοδηγεῖται ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Κυρίου, ἀλλ' ὅστις εἶναι διατεθειμένος νὰ λαμβάνῃ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ πορείαν, νὰ ὁδηγῆται ὑπὸ τῶν ἰδιοτροπιῶν καὶ φαντασιοληξιῶν αὐτοῦ, ἢ ὑπὸ τῶν ἀμοιβαίων πλανῶν τῶν ἄλλων. Ἐὰν δὲ ἐγερωθῶσιν ἀμφιβολίαι, διευθέτησον αὐτὰς ἐπὶ τοῦ ἀσφαλούς ἐδάφους — ἀνάμεινον μέχρις οὗ αὐταὶ λυθῶσιν, διαλυθῶσιν.

Πιθανὸν νὰ ἀντιτάξῃ τις τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἐὰν ὁ γάμος ἐξελαμβάνετο ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἄποψιν, τὰ συνοικέσια θὰ ἦσαν σπάρτα. Ἀποκρινόμεθα, ὅτι δυνατόν νὰ ἔχῃ οὕτως· ἡ πλειονότης ὅμως ἐκείνων οἵτινες εἶναι τώρα νενυμφευμένοι, ἰδιαίτερος δὲ ἐκείνοι οἵτινες διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου, κατενόησαν σαφέστερον τὴν ἑαυτῶν σχέσιν πρὸς τὸν Κύριον, ὡς νέα κτίσματα, καὶ ἐγνώρισαν τὴν συμβουλήν αὐτοῦ διὰ τὰ συμφέροντα τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως, εἰς ζητήματα ἀναγόμενα εἰς τὴν σάρκα, δὲν θὰ ἐνυμφεύοντο καὶ πάλιν, ὡς ἔπραξαν ἤδη — εἶναι συνετώτεροι τώρα. Παρὰ πολλοῖς κοσμικοῖς, συμφώνως πρὸς τὰ ἐπίγεια δικαστήρια καὶ τὰς συνηθείας ἡ πιθανότης τελείου διαζυγίου, καὶ ἡ σύναψις ἐτέρου γάμου, φαίνεται νὰ καθιστᾷ αὐτοὺς ὀλίγον προσεκτικούς, ὀλίγον ἐνδιαφερομένους, σχετικῶς πρὸς τὸν σύντροφον αὐτῶν. Τὸ νέον ὅμως κτίσμα δέον νὰ ἐνθυμῆται, ὅτι τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου του εἶναι ὅμοιον πρὸς τὸ συμβόλαιον μεταξὺ τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, — διηνεκές. Ὅτι ὑπ' οὐδενὸς ἐπιγείου δικαστηρίου δύναται νὰ διαγραφῇ, οὕτως ὥστε νὰ ἐπιτραπῇ γάμος πρὸς ἄλλον, ἐκτὸς μόνον ἐπὶ μιᾷ εἰδικῇ περιστάσει. (Ματθ. ιθ' 9). Διὰ τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου ὅμως ὁ «ἐν Κυρίῳ» γάμος, εἶναι λίαν σοβαρὸν συμβόλαιον, καὶ πρέπει νὰ ἀναλαμβάνηται μόνον κατόπιν μετὰ προσευχῆς καὶ σκέψεως, ἐπισταμένης ἐξετάσεως παντὸς χαρακτῆρος ὁδηγοῦντος πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, καθόσον οὗτος δύναται νὰ γείνῃ καταληπτός.

Ἡ νέα κτίσις ἔχει καὶ ἐτέραν τινὰ προστασίαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Συμφώνως πρὸς τὴν μετὰ τοῦ Κυρίου διαθήκην

αὐτῶν, οὗτοι παρέδωσαν τὰ ἑαυτῶν θελήματα, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἐδέχθησαν τὸ θέλημα τῆς κεφαλῆς αὐτῶν, τοῦ Κυρίου, ἐὰν δὲ εἶναι αὕτη ἡ στάσις τοῦ πνεύματος αὐτῶν, — δηλαδή ἐιλικρινῆς ἐπιθυμία νὰ γνωρίσωσι τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, (1) ἐὰν πρέπει νὰ συζητηθῶσιν ἢ ὄχι, καὶ (2) ποῖον εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου δι' αὐτούς, οὗτοι, ἀφ' οὗ θὰ ἐξασκήσωσι τὴν καλλίστην αὐτῶν κρίσιν, καὶ βούλησιν, θὰ ἀναθέσωσιν ὁλόκληρον τὸ ζήτημα εἰς τὸν Κύριον, καὶ θὰ προσευχηθῶσιν, ὅπως Αὐτὸς διευθύνῃ τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν, κατὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ, καὶ νὰ ἀναπαύσῃ τὰς ἑαυτῶν καρδίας εὐχαρίστως, ὅπωςδὴποτε καὶ ἐὰν κατόπιν διηύθυνεν αὐτούς ἡ Θεία πρόνοια — εἴτε δηλαδή συμφώνως, εἴτε ἐναντίον πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡ καλλίστη αὐτῶν κρίσις εἶχεν ἐπιδοκιμάσῃ. Τοιοῦτοτρόπως καὶ οὐχὶ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον, ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου δύναται νὰ εἶναι βέβαιος, ὅτι ἔλαβε τὴν κατάλληλον πορείαν. Συμφώνως δὲ πρὸς τὰ ἀνωτέρω, ὁπόσον σπουδαῖον εἶναι ὅπως ἡ νέα κτίσις ἔχῃ σαφῶς ὑπ' ὄψιν τῆς, τὰς ὁδηγίας τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου· ὅτι πρέπει νὰ ἔχωσιν αὐτὸ τοῦτο τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἔχωσι συνεχῶς ἐν νῷ τὸ γεγονός, ὅτι εἶναι νέα κτίσματα, — οὐχὶ ζῶντα, ὅπως ὁ κόσμος, ἀπλῶς μόνον διὰ νὰ ἀπολαμβάνωσι τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἀπλῶς μόνον διὰ νὰ ἐγκαθιστῶσιν οἰκογενείας κατὰ σάρκα, ἀλλ' ὅτι ἡ ὑψηλότερα αὐτῶν φιλοδοξία, σκοπὸς προσπάθεια, πρέπει νὰ εἶναι ὅπως βαδίζωσι κατὰ πνεῦμα, καὶ νὰ ἀκολουθῶσι τὰς ὁδηγίας τοῦ Κυρίου ἐν πᾶσι τοῖς ζητήμασιν, ὑλικαῖς τε καὶ πνευματικαῖς. Οὗτοι δέον νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν αὐτῶν πάντοτε τὸ γεγονός, ὅτι ἀφιερώθησαν εἰς τὸν Κύριον, ἀπέθανον μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὸν κόσμον, καὶ ὅτι ἡ ὑψίστη αὐτῶν φιλοδοξία καὶ σκοπὸς πλεον πρέπει νὰ εἶναι ὅπως μεταχειρίζονται τὴν παροῦσαν ζωὴν, καὶ τὰ ἐπίγεια σκευὴ ὡς θυσίας, κατὰ τὸν πλεον σοφώτερον τρόπον, πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ νέου κτίσματος, καὶ τοῦ γενικοῦ ἔργου τῆς ὑπηρεσίας καὶ δόξης τοῦ Κυρίου, καὶ τῆς οἰκοδομῆς ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, οἵτινες κατέχονται ὑπὸ τῆς αὐτῆς πολυτίμου πίστεως, εἰς τὰς πνευματικὰς χάριτας! Ὅποσον σπουδαῖον θὰ ἦτο, ἐὰν οἱ νενομφευμένοι καὶ οἱ ἀνύμφευτοι, καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν αὐτῶν τὸν γάμον, ἐνεθυμοῦντο, ὅτι τὸ ἑαυτῶν πᾶν ἐναπετέθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὅτι ἡ νίκη τῶν, καὶ ἡ ἀπόκτησις τῶν ἐνδόξων πραγμάτων, δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ τῆς καταναλώσεως, τῆς θυσίας, καὶ ὅτι ἐπομένως πᾶσαι αἱ ὑποθέσεις τῆς παρούσης ζωῆς πρέπει νὰ διαταχθῶσι, καθόσον θὰ ἦναι δυνατόν, κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ἐξυπηρετῇται κάλλιον ἢ πνευματικὴ εὐπραγία τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἡ δόξα τῆς Κεφαλῆς ἡμῶν!